

Magna Carta liberei întreprinderi și interesul public
La Magna Carta de la libre entreprise et l'intérêt public
The Magna Carta of free enterprise and the public interest

Duhnea Emil

Student, anul III, grupa 309, Facultatea de Drept, Universitatea din București
Etudiant, troisième année, groupe 309, la Faculté de droit, l'Université de Bucarest

Profesor coordonator: Adriana Almășan, Lector Universitar Doctor, Catedra de Drept Privat

Rezumat: Legile concurențiale se justifică prin protejarea interesului public al consumatorilor. În această lucrare arăt că adoptarea lor a fost protecționistă, nu în interesul public, iar efectele pe termen lung profund nocive consumatorilor, cât și injuste pârâților condamnați sub acestea. De asemenea, ambiguitatea reglementărilor și lipsa de fundament economic la adoptarea lor a dus la o dezvoltare confuză, contradictorie și potrivnică științei economice și funcționării economiei de piață.

Résumé: Les lois antitrust sont justifiées par la protection de l'intérêt public des consommateurs. Dans cet article, je montre que leur adoption est de nature protectionniste, contraire à l'intérêt public et avec des effets profondément nocifs à long terme pour les consommateurs, ainsi que injuste pour ceux condamnés par celles-ci. En outre, l'ambiguïté de ces lois et le manque de fondement économique lors de leur adoption a conduit à un développement confus, contradictoire et à l'encontre de la science économique et du fonctionnement de l'économie de marché.

Abstract: Antitrust laws are justified by their protection of the public interest of consumers. In this paper I show that their passing was protectionist in nature, not in the public interest, and the long-term effects profoundly harmful to consumers, as well as unjust for the defendants found guilty under them. Also, the ambiguity of the laws and lack of economic foundation to their passing led to a development that is confusing, contradictory and contrary to economic science and the functioning of the market economy.

Cuvinte cheie: concurență; monopol; Legea Sherman; piață liberă; economie de piață;

Mots-clés: la concurrence; monopole; Sherman loi; marché libre; l'économie de marché;

Keywords: competition; monopoly; Sherman Law; free market; market economy;

„Legile dreptului concurenței [...] constituie Magna Carta liberei întreprinderi. Sunt la fel de importante pentru conservarea libertății economice și sistemului nostru neîngrădit de afaceri precum este Declarația Drepturilor pentru protejarea libertăților fundamentale ale persoanei. Iar libertatea garantată fiecărei întreprinderi, indiferent de cât de mică ar fi, este libertatea de a concura...”¹

Dreptul concurenței guvernează relațiile de competiție dintre agenții economici pentru conservarea clientelei lor, dar și câștigarea clientelei rivalilor printr-o conduită care să nu includă practicile patologice interzise de lege.² Legiuitorul urmărește printr-o serie de reglementări să păzească buna și libera desfășurare a competiției economice deoarece numai pe o piață liberă de abuzurile arbitrare ale unor agenți se pot întâlni forțele cererii și ofertei pentru stabilirea prețului unui bun sau serviciu și satisfacerea nevoilor societății în cel mai eficient mod.

Finalitatea dreptului concurenței nu este, așa cum s-a susținut la începuturile sale, dezbinarea marilor monopoli industriale pentru deconcentrarea pieței, și nici protejarea afaceriștilor ineficienți de riscurile asumate, așa cum a evoluat pe parcursul secolului XX și cum este abuziv întrebuițat deseori

¹ United States v. Topco Assocs., Inc., 405 U.S. 596 (1972), p. 610 (<http://supreme.justia.com/us/405/596/case.html>)

² Gheorghe Gheorghiu, Manuela Niță, Dreptul concurenței interne și europene, Universul Juridic 2011, p. 13

de către reclamanții care urmăresc șicanarea competitorilor. Dacă în trecut au fost date diferite interpretări legilor concurenței și scopului acestora, cu precădere în doctrina dreptului anglo-saxon în care s-a dezvoltat, în prezent aceste reglementări sunt justificate de protejarea interesului public al consumatorilor,³ piața și concurența liberă fiind doar mijloacele prin care acest interes poate fi atins cu eficacitate.⁴ Totuși, se susține că o piață complet lipsită de reglementări ar duce la abuzuri și „baroni industriali” care ar „controla piața” în detrimentul consumatorilor. Este nevoie de intervenția guvernului pentru stabilirea „echilibrului” și apărarea publicului. Eșecul pieței în a oferi ce este mai bun pentru agenții de pe aceasta trebuie reparat prin puterea statală, pentru binele publicului care altfel ar fi lezat în goana după profit de interese private antagonice justiției și unele față de altele.

Pentru o mai bună înțelegere a acestei politici legislative trebuie analizată critic perioada sa de concepție.⁵ În cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, capitalismul aproape neîngrădit al Statelor Unite ale Americii a deschis calea îmbogățirii și dezvoltării continentului, dar mai ales a unora dintre cei mai scilipitori antreprenori ai istoriei, care au înțeles că bogăția nu este o cantitate fixă, ci este creată în urma producției și schimbului de valori (bunuri sau servicii) cerute de către alți indivizi ai societății. Legile și Constituția țării protejau proprietatea privată, garantau principiul *pacta sunt servanda*, stabileau o politică monetară sănătoasă legată de etalonul aur, interziceau barierele comerciale dintre state și, cel mai important, enumerau limitativ puterile Congresului privind intervenția legislativă în viețile cetățenilor.⁶ În consecință, piața afacerilor americane era guvernată nu de ordinele îndoielnice ale agențiilor guvernamentale care stabilesc astăzi mediul și limitele comerțului, ci de legi simple și principiul *caveat emptor*, care se dovedea un paznic mai bun pentru interesul fiecăruia în parte decât o agenție statală pentru interesul general.

Însă aceasta era departe de o economie complet liberă, fiind supusă vicisitudinilor unor tarife protecționiste, politicilor arbitrare ale unei bănci centrale și subvențiilor acordate unora pentru lucrări de îmbunătățire a infrastructurii, mai ales căilor ferate. Istoria arată că efectele acestor practici au fost nocive atât pentru afaceriști cât și pentru cetățeni, iar perioada lipsită de o autoritate centrală în domeniul bancar dintre 1836 și Războiul Civil s-a dovedit a fi cea mai sănătoasă în ansamblu. În urma Războiului Civil, stabilindu-se ca obiectiv național construirea unei căi ferate transcontinentale, guvernul federal a acordat către două companii, ce aveau să pornească din puncte opuse pentru a se întâlni la mijloc, bani și terenuri pe fiecare milă construită. Astfel s-a introdus un element de „concurență”, firma cea mai eficientă dobândind subsidiile cele mai mari. Ca în toate intervențiile guvernamentale, însă, efectele au fost contrare intențiilor nobile: în goana pentru acoperirea distanței celei mai mari în timpul cel mai scurt, „antreprenorii” politici au dus o campanie de construcție risipitoare, irosind importante resurse și capital. Scandalul companiei de construcție Credit Mobilier ale cărei acțiuni au fost date cu titlu de mită membrilor Congresului, urmând ca prețul acestora să fie manipulat prin costuri artificial de mari datorită finanțării publice, a fost motivația și concluzia logică a

³ Stanciu D. Cârpenaru, *Tratat de Drept Comercial Român*, Ediția a II-a, Universul Juridic 2011, p. 105-106; Gheorghiu, Niță, op. cit., p. 19; Articolul 1 din Legea Concurenței Nr. 21 din 10 aprilie 1996; John B. Kirkwood, Robert H. Lande, *The Fundamental Goal of Antitrust: Protecting consumers, not increasing efficiency*, Notre Dame Law Review Vol. 84, Issue 1, p. 191-243 (<http://ndlawreview.org/volume-84-issue-1/>)

⁴ Cristina Butacu, *Legislația concurenței. Comentarii și explicații*, All Beck 2005, p. 112

⁵ Pentru cele ce urmează, afară de unde este precizat altfel, în special *Burton W. Folsom Jr.*, *The Myth of the Robber Barons*, Young America's Foundation 1991; *T.J. Stiles*, *The First Tycoon: The Epic Life of Cornelius Vanderbilt*, Knopf Publishing 2009; *H.W. Brands*, *American Colossus: The Triumph of Capitalism, 1865-1900*, Doubleday 2010; *Walter R. Borneman*, *Rival Rails: The Race to Build America's Greatest Transcontinental Railroad*, Random House 2010; *Stewart Holbrook*, *James J. Hill: A Great Life in Brief*, Knopf Publishing 1955; *Ron Chernow*, *Titan: The Life of John D. Rockefeller, Sr.*, Vintage 2007; *John T. Flynn*, *God's Gold: The Story of Rockefeller and His Times*, Greenwood-Heinemann Publishing 1971. *John S. McGee*, “Predatory Price Cutting: The Standard Oil (N. J.) Case,” *Journal of Law and Economics*, vol. 1 October 1958, (http://www-personal.umich.edu/~twod/oil-ns/articles/research-oil/research-oil/john_mcgee_predatory_pricing_standard_oil1958.pdf)

⁶ Constituția Statelor Unite ale Americii, Art. 1, în special Secțiunile 8, 9 și 10 (<http://www.usconstitution.net/const.html>)

politicii intervenționiste. Unii susțin că asemenea întâmplări sunt inevitabile și excepționale, însă lecția neînvățată se repetase în industria transportului maritim unde un „antreprenor” asemănător a irosit milioane de dolari subvenționați până ce a fost falimentat de „baronul profitor” Cornelius Vanderbilt.⁷

Istoricii condamnă episodul și recunosc că politica intervenționistă a guvernului a condus la corupție, însă majoritatea o apără susținând că un sistem de subvenții era esențial unei căi ferate transcontinentale. Acest argument des întâlnit este doborât de cariera magnatului James J. Hill. În timp ce companiile subvenționate construiau căi ce aveau să necesite reparații în scurt timp, James Hill a finanțat și planificat cea mai scurtă, profitabilă și lipsită de corupție rută transcontinentală. Deși a scăzut constant prețurile pentru pasageri și mărfuri, calea ferată Great Northern a fost singura transcontinentală care nu a falimentat o singură dată. Urmând o filosofie de afaceri riguroasă, Hill a condus cele mai eficiente căi ferate ale continentului, promovând exporturile în condiții avantajoase cumpărătorilor (căci era convins că se poate ajuta pe sine numai ajutându-i pe ceilalți), extinzându-se numai în limita profiturilor și dovedind o înțelegere extraordinară a economiei de piață și a rolului prețurilor. Pe bună dreptate, nu se temea de competitori, ci de intervenția guvernului pe piață. La presiunile publicului în urma abuzurilor născute tocmai dintr-o asemenea intervenție anterioară, s-au interzis ratele de transport „discriminatorie” și s-au forțat companiile feroviare să publice prețurile practice. Hill, care oferea rate speciale pentru exportul către Asia, a fost nevoit să aleagă între a oferi tuturor aceleași prețuri scăzute, lucru imposibil de practicat economic, sau să abandoneze comerțul cu Orientul. Criticile sale față de aceste reglementări ridicate în audierile Senatului au fost complet ignorate, iar legile reparatorii nu au făcut decât să pedepsească antreprenorii de succes pentru problemele cauzate de dirijarea politică a economiei, și să ascundă adevărata origine a problemelor. Urmările imediate au fost scăderea exporturilor cu 40% și consecințe grave pentru comerțul general.

Sub steagul dreptului concurenței, trustul Northern Securities al lui James Hill a fost dizolvat la îndemnul Președintelui Roosevelt, cu toate că de la crearea sa competiția nu fusese lezată iar prețurile scăzuseră. Curtea Supremă a considerat că simpla existență a unui asemenea trust „constituie o amenințare și o restricție asupra libertății de comerț pe care Congresul a înțeles să o recunoască și apere, și pe care publicul este îndreptățit să o aibă protejată.”⁸ Această interpretare cu forță de lege în dezvoltarea dreptului concurenței în Statele Unite a dat naștere unor consecințe deosebit de grave pentru companiile a căror simplă mărime, indiferent de practici și realități economice, era condamnată. Acest caz evidențiază urmările negative ale intervenționismului, faptul că antreprenorii unei piețe libere, ghidându-se după profit și nu interese politice, satisfac nevoile societății mult mai eficient decât guvernul, și sensul în care dreptul concurenței acționează cu vătămarea eficienței și prețurilor scăzute.

Însă la centrul esenței dreptului concurenței modern stă istoria celui mai notoriu monopolist, John D. Rockefeller, care arată cum monopolul și alte practici așa-zis dăunătoare consumatorilor nu sunt rele în sine și nu pot subzista pe o piață cu adevărat liberă.

Primul istoric detaliat al companiei lui Rockefeller, Standard Oil, conducătorul pieței de petrol, a fost publicat în 1881 de jurnalistul progresivist Henry Lloyd. Relata că „producția, exportul, prețul domestic și în străinătate [al kerosenului] este de ani controlat de o singură corporație” care „a împins spre faliment, ori forțat să fuzioneze, toate rafinăriile de petrol din țară, mai puțin cinci din New York și altele câteva lipsite de importanță...” Prin „conspirație” cu unele căi ferate pentru rabaturi, Rockefeller a eliminat competitorii care cumpărau petrol crud, și din poziția aceasta „dicta prețul. A început să plătească mai mult decât costul pentru petrol crud și să vândă petrol rafinat pentru mai puțin decât costul. Astfel, s-a încheiat prin a ne forța să plătim oricât poștește pentru kerosen...”⁹

⁷ Vanderbilt desființase anterior și monopolul legal din New York pentru transporturile pe apele sale. După colapsul economic la concurența lui Vanderbilt, a urmat pe plan juridic în cazul *Gibbons v. Ogden*.

⁸ *Northern Securities Co. v. United States*, 193 U.S. 197 (1904), p. 327 (<http://supreme.justia.com/us/193/197/case.html>)

⁹ *Henry Demarest Lloyd, The Story of a Great Monopoly*, Atlantic Monthly, March 1881 (<http://www.theatlantic.com/doc/188103/monopoly>)

Cea mai cunoscută istorie a companiei aparține lui Ida Tarbell, amintită printre cele mai bune lucrări de jurnalism ale secolului XX,¹⁰ care îl condamnă pe Rockefeller pentru aceleași păcate. Tarbell prezintă piața rafinată de petrol ca una „perfectă”, puternic deconcentrată și concurențială, în care consumatorii primeau kerosenul la „prețuri rezonabile” și vânzătorii duceau o viață cinstită. Acestea au sfârșit când Rockefeller „a întins o mână mare, nimeni știe de unde, pentru a le fura reușitele și a le ștrangula viitorul.”¹¹ Lecția absurdă pe care o trag economiștii zilelor noastre din istoria Standard Oil este că pe o piață liberă care permite practicile precum înțelegerile, fuziunile, prețurile „anormal” de joase, etc., antreprenori precum Rockefeller vor monopoliza, vor dicta prețurile și vor forța consumatorii să contracteze.¹²

Realitatea și o cercetare mai atentă a istoriei indică altceva. Într-adevăr, piața petrolului rafinat se apropia de o „conurență perfectă”. Intrarea pe ea consta într-o investiție de câteva sute de dolari recuperată înmulțit dintr-o singură vânzare de kerosen. Această piață era de fapt incredibil de risipitoare și suferea de o productivitate minimă, oferind produse instabile des cauzatoare de accidente. Cererea era atât de enormă încât oricine putea avea succes, dar Rockefeller a investit destul pentru a construi cea mai mare rafinărie din Cleveland și a așezat-o într-o zonă strategică care forța transportatorii să concureze pentru el, în timp ce restul le așezau lângă calea ferată prezumând că vor avea transportul garantat. Cariera sa începuse încă din tinerețe, însă abia acum și-a valorificat cu adevărat talentele pentru contabilitate și economisire. Promovând investiții în domeniul transporturilor, în cercetare și administrarea afacerilor, a angajat și recompensat pe cei mai străluciți indivizi din industrie, cu ajutorul cărora a oferit pe piață cel mai curat și stabil kerosen la cel mai mic preț. Reinvestind, și-a acoperit costuri cu depozitarea sau transportul și a comercializat produse derivate, evitând astfel orice risipă, pentru a ajunge în scurt timp la o productivitate și profitabilitate înzecită față de competitori.

Dovedind o proastă înțelegere a industriilor petroliere și feroviare, Tarbell a susținut că nu se putea produce kerosen ieftin și că adevăratul avantaj al lui Rockefeller stătea în conspirația transportului feroviar.¹³ Însă Rockefeller a câștigat prețuri preferențiale prin punerea transportatorilor în competiție, garantarea unor mari transporturi regulate și acoperirea unor costuri în înțelegeri extrem de benefice căilor ferate. Aceste înțelegeri nu erau nicidecum anticoncurențiale, ci constau tocmai în esența concurenței: o întâlnire a cererii și a ofertei pentru stabilirea unui preț benefic ambelor părți. Mai mult de atât, acest tip de reduceri erau valabile tuturor.

Încercând să stabilizeze prețurile volatile și să convingă alți rafinatori să nu producă dincolo de puterile lor pentru limitarea risipei, Standard a participat la unele înțelegeri cu scopul de a limita producția și împărți piețele. În acea vreme cartelurile nu erau ilegale, dar Rockefeller le-a criticat și respins din motive de practicalitate. Acestea au eșuat aproape imediat, membrii cartelului neputând forța cumpărătorii să achiziționeze la prețul lor, nici pe alții să nu vândă mai ieftin. Rockefeller s-a dovedit neinteresat de un asemenea plan opus dorințelor sale de a mări producția, convingându-se că singurul mod de a eficientiza piața era să achiziționeze el însuși restul fabricilor. Oliver Payne, cel mai mare competitor din Cleveland, a acceptat oferta generoasă a lui Rockefeller, dar nu înainte de a verifica registrele sale contabile, fiind șocat de profitabilitatea gigantului. Rockefeller a continuat campania de achiziții, oferind prețuri mai mari decât valoarea fabricilor sau acțiuni Standard, alternativă mult mai profitabilă. Acuza că a practicat prețuri acaparatoare pentru eliminarea competitorilor care nu doreau să vândă¹⁴ este înșelătoare. Într-o analiză minuțioasă s-a arătat

¹⁰ *Felicity Barringer*, Journalism's Greatest Hits: Two Lists of a Century's Top Stories

(<http://www.nytimes.com/1999/03/01/business/media-journalism-s-greatest-hits-two-lists-of-a-century-s-top-stories.html>)

¹¹ *Ida Tarbell*, The History of the Standard Oil Company, p. 37 (<http://www.history.rochester.edu/fuels/tarbell/MAIN.HTM>)

¹² *Paul Krugman*, “Lifting the Fog From Antitrust,” *Fortune*, June 8, 1998: „Trusturile originale au fost create pentru a elimina competiția și a crește prețurile [...] nu e nevoie de un om de știință pentru a înțelege că era rău pentru consumatori și pentru economie.” (http://money.cnn.com/magazines/fortune/fortune_archive/1998/06/08/243492/index.htm)

¹³ *Tarbell*, op. cit., p. 44–46

¹⁴ *Ibid.*, p. 156

impracticalitatea și iraționalitatea acestei strategii, demolând preconcepțiile ce o privesc și mitul că Rockefeller ar fi implementat-o vreodată.¹⁵

În ciuda teoriilor dreptului concurenței, deși servea 90% din piață, monopolistul nu a restricționat producția și nici nu a crescut prețurile la „oricât poștește.” Cu o asemenea putere ar fi putut, în teoria eronată, elimina orice concurent și profita pe seama publicului, însă în deceniile următoare, eficiența și productivitatea sa au tot crescut alături de scăderea prețurilor.¹⁶ Înțelegerea fenomenului de piață este superficială din partea susținătorilor acestor reglementări; în procesul dinamic al cererii și ofertei, dacă Rockefeller ar fi crescut prețurile ori scăzut standardele de calitate, cumpărătorii s-ar fi orientat către numeroasele alternative valabile, chiar și atunci când kerosenul era cea mai bună sursă de iluminare. În plus, Standard ar fi falimentat mai ușor decât micii concurenți.¹⁷ Controlarea unei cote de piață nu înseamnă puterea de a forța pe alții să contracteze pentru orice preț, ci convingerea acestora că este în interesul lor să o facă voluntar. În ciuda măsurilor favorabile pentru transportatori ce interziceau conductele de mare distanță și creșteau artificial costurile produsului final, a apariției altor competitori internaționali cu mari avantaje naturale și a apariției becului electric, Standard a reușit să își apere poziția nu printr-o coerciție malefică, așa cum este des sugerat, ci în virtutea unei veritabile concurențe prin satisfacerea intereselor publicului consumator în fața unor alternative din ce în ce mai bune.

La începutul secolului XX, deși cota de piață Standard Oil scăzuse considerabil datorită unor schimbări majore de cerere către benzină și alte produse precum becul electric, volumul afacerilor s-a triplat pe piața tot crescândă.¹⁸ Sfârșitul companiei Standard nu a venit la mâna unor antreprenori iscusiți însă, ci în sala de judecată a Curții Supreme care în 1911, într-o decizie profund abuzivă, lipsită de analiză economică și probe pertinente, dar legitimată de presiunea politică și publică împotriva „monopolistului” Rockefeller, a dezbinat Standard Oil, în ciuda faptului că prețurile scăzuseră constant, producția și calitatea crescuseră, concurența era mai acerbă decât oricând, iar poziția de monopol dispăruse de mult. Circularitatea amețitoare a deciziei ascunde lipsa probelor împotriva trustului Standard, dar insistă repetitiv asupra combinațiilor prin care s-a format, spre deosebire de „metodele normale de dezvoltare industrială”, trădând etalonul real de judecată: simpla mărime în sine.¹⁹

O reluare aproape identică a acestei decizii a avut loc în același an privind trustul American Tobacco, din a cărui istorie reieșea „inevitabil” convingerea că acesta era un pericol pentru libertatea individuală și bunăstarea publicului, deducția fiind evident lipsită de orice fel de analiză economică, care ar fi demonstrat contrariul concluziilor Curții.²⁰ În tradiția precedentului Northern Securities și în pas cu politicile erei progresive ce aveau să se intensifice pe parcursul secolului, aceste spețe relevă efectul dreptului concurenței: sancționarea antreprenorilor pentru virtuțile lor și răsplătirea celor ineficienți, subvenționându-le existența prin socializarea costurilor suportate de cumpărători. De fapt, acesta a fost și scopul explicit din spatele reglementării concurenței.

Legea Sherman adoptată în 1890 a pus bazele legislative ale dreptului concurențial modern.²¹ Plecând de la aberația nedemonstrată că o piață liberă va sfârși inevitabil într-un monopol coercitiv și nociv, statul și-a propus să dărâme orice monopol și să protejeze „libera concurență.” În fapt, nu a fost altceva decât un alt paravan în spatele căruia guvernul a urmărit să ascundă efectele distructive ale intervenționismului. Contrar tezei care susține că legile concurențiale ar urmări binele consumatorilor,

¹⁵ McGee, op. cit., p. 144-145, p. 168-169

¹⁶ Dominick T. Armentano, *Antitrust and Monopoly: Anatomy of a Policy Failure*, The Independent Institute 1999, p. 67

¹⁷ Pentru o explicație succintă și eficace, David D. Friedman, *Law's Order: What Economics Has to Do with Law and Why It Matters*, (http://www.daviddfriedman.com/laws_order/index.shtml), p. 249-250

¹⁸ Armentano, op. cit., p. 68

¹⁹ *Standard Oil Co. of New Jersey v. United States*, 221 U.S. 1 (1910), în special p. 75-77 (<http://supreme.justia.com/us/221/1/case.html>)

²⁰ *United States v. American Tobacco Co.*, 221 U.S. 106 (<http://supreme.justia.com/us/221/106/case.html>)

²¹ Despre aceasta și evoluția legislativă și jurisprudențială a dreptului concurenței, a se vedea Keith N. Hylton, *Antitrust Law: Economic Theory and Common Law Evolution*, Cambridge University Press 2003; Herbert Hovenkamp, *The Antitrust Enterprise: Principle and Execution*, Harvard University Press 2006

s-a arătat că originea acestora este una protecționistă.²² Reglementarea a fost promovată agresiv de Alianța Fermierilor, precursora a Partidului Populist, în urma deflației, concurenței nimicitoare și conjuncturii economice ale anilor 1880. Dezbaterile Congresului dezvăluie că legiuitorii cunoșteau că trusturile au scăzut în mod constant prețurile. „[C]u siguranță [a scăzut] enorm prețul petrolului”, astfel distrugând „con competiția legitimă” și „excluzând oameni onești” din afaceri, dar mai ales trusturile „subminau sistemul de tarife și politica guvernului de a proteja [...] industriile americane prin taxele de import.”²³ Scandalul intereselor private din spatele legii a ieșit la iveală în același an, când Senatorul Sherman a promovat o lege a tarifelor benefică contribuitorilor săi, New York Times relatând că „așa-zisa lege Anti-Trust a fost adoptată spre înșelarea populației și a face drum pentru această lege Pro-Trust a tarifelor.”²⁴ Așadar, s-a urmărit acoperirea unor monopoluri susținute de guvern prin atacarea celor susținute de alegerile consumatorilor, adevărata sursă a monopolului coercitiv și nociv dovedindu-se a fi guvernul.²⁵ Relevantă în acest sens este și etimologia termenului, însemnând „drept exclusiv de a vinde” acordat de autoritate.

Este semnificativ că la adoptarea Legii Sherman nu a fost audiat niciun economist al vremii; de fapt, aceștia, până și unii critici socialiști ai *laissez-faire*-ului, condamnau reglementarea concurenței, arătând că starea concentrată a piețelor era normală și nu aducea niciun dezavantaj consumatorilor, ci dimpotrivă, ducea la o alocare de resurse mai eficientă.²⁶ Susținerea dreptului concurențial de către unii economiști a venit decenii mai târziu, cu modelul structuralist șubred al „con competiției perfecte” spre care trebuiau dirijate piețele.²⁷ Departe de a descrie concurența, acest model macroeconomic a justificat dreptul concurenței pe premise false. El definește o stare de echilibru cu următoarele caracteristici generale: numeroși cumpărători și vânzători care nu pot influența prețurile; un produs perfect omogen; informațiile relevante cunoscute tuturor; mobilitate perfectă; intrare liberă pe piață; previziune perfectă; schimburi instantanee și lipsite de costuri. În alte cuvinte, așa-zisa concurență perfectă ar însemna în realitate o absență totală a practicilor concurențiale și suspendarea legilor cererii și ofertei. S-a arătat despre concurență că este, de fapt, „cu atât mai importantă cu cât condițiile în care operează sunt mai complexe sau imperfecte” întrucât aceasta nu este o stare de echilibru, ci un proces dinamic de descoperire care presupune un schimb neîncetat al informațiilor, și ale cărui principale caracteristici sunt prezumate ca inexistente de analiza statică a modelului perfect. Descoperirea care are loc în acest proces privește cererea cumpărătorilor, eficientizarea costurilor, stabilirea prețurilor și așa mai departe. Iar metodele prin care poate avea loc sunt cele excluse de modelul concurenței perfecte: diferențierea produselor, inovarea, influențarea prețurilor, fuziuni, strategii de marketing, etc.²⁸ Un reprezentant al școlii de la Chicago a remarcat că dacă guvernul ar încerca să forțeze piața pe acest model efectele asupra avuției naționale ar fi echivalente unor explozii nucleare strategic plasate.²⁹

²² Thomas J. DiLorenzo, The Origins of Antitrust: An Interest-Group Perspective, International Review of Law and Economics June 1995 (<http://mason.gmu.edu/~trustici/LAW108/The%20Origins%20of%20Antitrust-%20An%20Interest%20Group%20Perspective.pdf>)

²³ Congressional Record, 51st Congress, 1st Session, House, June 20, 1890, cu titlu de exemplu, p. 4100. William Mason, membru al Congresului, în calitate de „prieten al protecționismului, reprezentând oamenii muncitori ai districtului.” (<http://www.archive.org/stream/congressionalrec51/bunit#page/n537/mode/1up>)

²⁴ Mr. Sherman's Hopes and Fears, New York Times, October 1 1890, (<http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res=F40C15F63B5F10738DDDA80894D8415B8085F0D3>)

²⁵ Yale Brozen, Is Government the Source of Monopoly? (http://www.numisi.org/ir/05_02/brozen.pdf)

²⁶ Thomas J. DiLorenzo, The Antitrust Economists' Paradox (<http://mises.org/journals/scholar/DiLorenzo.PDF>)

²⁷ Pentru o privire istorică asupra înțelegerii concurenței, monopolului și evoluției acestora, George J. Stigler, Perfect Competition, Historically Contemplated, Journal of Political Economy Feb. 1957, p. 1-17 (<http://msuweb.montclair.edu/~lebelp/StiglerPerfCompJPE1957.pdf>) și Murray N. Rothbard, Competition and the Economists (<http://mises.org/daily/5732/Competition-and-the-Economists>)

²⁸ Friedrich A. Hayek, The Meaning of Competition (<http://mises.org/daily/4181>)

²⁹ Robert Bork, The Antitrust Paradox, New York : Basic books, 1978, p. 92

Asemenea efecte au avut deja loc în istoria lungă a dreptului concurenței, și cu toate că s-a abandonat în parte acest model, prejudiciile asociate lui au rămas în atitudinea paznicilor care veghează piețele. Exprimarea vagă și generală a legilor concurențiale alături de teorii macroeconomice care au puțină legătură cu știința economică au dus prin interpretările regulilor non-obiective la rezultate dăunătoare publicului, și injuste pentru privați. În timp, „crima” de a avea monopol pe piață s-a schimbat în *intenția de a abuza* de această poziție și apoi în simpla greșală de a avea *ocazia de a abuza*. Vătămarea concurenței a devenit vătămarea concurenților, și uneori celor *potențiali*, neexistenți în fapt. Evoluția dreptului concurenței în loc să clarifice regulile, le-a dizolvat într-un amestec inconsistent al cărui folos a fost și încă este pedepsirea antreprenorilor eficienți în favoarea celor ineficienți, singura constantă fiind aceea că o companie mare cu siguranță încalcă aceste legi într-un fel sau altul, iar alta mică suferă astfel și trebuie apărută, așa cum jurisprudența arată cu claritate și consistență.³⁰

Alcoa era o companie dominantă care își păstra poziția prin eficiență industrială și inovare, iar investigația inițială arătase că nu a acaparat piața ilegal, profiturile sale erau normale și nu a practicat prețuri de monopol, ci le-a scăzut continuu, asemeni trusturilor secolului precedent. Făcându-se distincție între a deține monopol și a monopoliza, a fost găsită inițial nevinovată întrucât beneficiul practicilor sale era simțit în final de către consumatori. Curtea de Apel, însă, a considerat că eficiența nu este o scuză pentru monopol, susținând că nu există „o metodă mai bună de excludere a concurenților decât îmbrățișarea fiecărei noi oportunități cum apare și înfruntarea fiecărui nou-venit pe piață cu capacitate de producție crescândă, având avantajul experienței, legăturilor profesionale și unui personal de elită.”³¹ Așadar, însăși eficiența companiei a fost crima sa, economia de scară realizată fiind considerată o barieră de intrare ce necesită înlăturare. Dacă nu ar fi fost mereu gata să satisfacă cererea pieței, adică dacă ar fi cauzat penurie limitând producția, concurența ar fi fost mai mare și nevoile publicului satisfăcute mai bine în logica dreptului concurențial care, altfel, condamnă această practică. În plus, monopolul nu era veritabil, existând comercianți de aluminiu folosit și numeroase produse substituibile.³² Procesele Alcoa au durat treisprezece ani, iscând costuri uriașe pentru public.

În 1926, compania Du Pont a comercializat pentru prima oară celofanul, în a cărui cercetare și dezvoltare investise milioane de dolari. Acesta a fost primit atât de bine încât pentru următorii douăzeci de ani prețul a fost tăiat de tot atâtea ori. Cererea a crescut și mai mult, iar ca răspuns Du Pont a încercat să mărească producția pe măsură. Departamentul de Justiție a acționat compania pentru monopolizare, iar aceasta a fost nevoită să stopeze expansiunea. Cererea a rămas neacoperită și prețurile au crescut, până ce s-a găsit un alt antreprenor gata să investească suma necesară, căruia i-au fost dăruite patentele și know-how-ul pentru a-și porni afacerea. Du Pont a fost forțată astfel să răstoarne barierele altora de intrare pe piață oferindu-le proprietatea intelectuală deținută și un plan de afaceri. O situație similară în care o companie a fost pedepsită pentru ceea ce nu erau capabili să facă concurenții³³ întărește convingerea că procesul concurențial și interesele publicului consumator sunt ignorate în favoarea protejării concurenților, existenți sau imaginari.³⁴

În domeniul tutunului, în cazul celor „trei giganti”, aceștia au fost găsiți vinovați de conspirație în restrângerea concurenței în baza elementelor circumstanțiale ale mărimii lor și cotei de piață, cu toate că numărul competitorilor nu scădea și practici monopolizatoare nu existau; mărirea și prețurile mici

³⁰ Pentru cele ce urmează, afară de unde este precizat altfel, în special *Armentano*, op. cit.; și *Harold Fleming*, *Ten Thousand Commandments: A Story of the Antitrust Laws*, Arno Press Inc. 1972

³¹ *United States v. Aluminum Co. of America*, 148 F.2d 416 (1945), p. 431

(http://174.123.24.242/leagle/xmlResult.aspx?xmlDoc=1945564148F2d416_1408.xml&docbase=CSLWAR1-1950-1985)

³² *United States v. Aluminum Co. of America*, 44 F.Supp. 97 (1941), p. 165, p. 305

(http://174.123.24.242/leagle/xmlResult.aspx?page=1&xmlDoc=194114144FSupp97_1117.xml&docbase=CSLWAR1-1950-1985&SizeDisp=7)

³³ *United States v. United Shoe Machinery Corp.*, 391 U.S. 244 (1968) (<http://supreme.justia.com/us/391/244/case.html>)

³⁴ *United States v. United Shoe Machinery Corp.*, 110 F.Supp. 295 (1953), p. 320-343

(http://174.123.24.242/leagle/xmlResult.aspx?page=1&xmlDoc=1953405110FSupp295_1345.xml&docbase=CSLWAR1-1950-1985&SizeDisp=7)

au fost destule pentru a le condamna pentru oligopolizare. Curtea Supremă a arătat aici că „[n]ici dovada exercitării unei puteri de a exclude, nici dovada excluderii în fapt nu este necesară condamnării pentru monopolizare sub Legea Sherman” dacă pârâții ar putea avea un „țel de a exclude concurenți reali sau potențiali.”³⁵ Până și această cerință a fost abandonată într-o speță ulterioară în care s-a statuat că „nu este necesar să găsim un scop specific de restrângere a concurenței sau monopolizare pentru ca legile concurenței să fie violate. Este suficient ca acestea să apară prin comportamentul pârâtului.”³⁶

Un exemplu recent care dezvăluie absurditatea acestor legi este cazul Microsoft,³⁷ al cărui domeniu de activitate era relativ nereglementat, se inova constant și rapid, existau numeroși competitori de diverse mărimi, iar producția creștea odată cu scăderea prețurilor. Netscape Communications a susținut că Microsoft îi excludea de pe piața browser-elor integrând Explorer în Windows și oferindu-l gratuit, deși nu interzicea vânzătorilor de calculatoare să includă și alte programe cu Windows; în plus, aceștia puteau vinde calculatoare cu alte sisteme de operare, deci fără Explorer. Autoritățile au considerat că Microsoft se folosea de poziția sa dominantă de pe piața sistemelor de operare pentru a monopoliza piața browser-elor cu un produs mai prost (căci dacă ar fi fost mai bun, nu l-ar fi integrat și ar fi lăsat la latitudinea consumatorului să îl procure separat). Lăsând deoparte fundamentele teoretice suspecte pe care le-a adoptat guvernul în delimitarea pieței, susținând că Microsoft încerca monopolizarea unei piețe încă nenăscută și indefinibilă, logica economică de care a dat dovadă lasă iarăși de dorit, întrucât nu ar fi fost o strategie bună ca Microsoft să diminueze calitatea Windows cu un produs integrat prost, riscându-și poziția pe o piață în plină dezvoltare. În orice caz, acest tip de integrare, asemeni altor practici interzise, nu este un mod de acaparare a pieței, ci o metodă esențială de concurență. Ca în majoritatea covârșitoare a plângerilor private, Netscape dorea să se apere de o concurență aspră numind-o monopolizare. Iar această integrare era oricum practică deja de multă vreme de Apple Computers cu propriile produse, pe aceeași piață.

Dreptul concurenței ar trebui să se preocupe cu restricționarea producției, creșterea prețurilor și vătămarea consumatorilor, lucruri care s-ar întâmpla inevitabil, se susține în doctrină, pe o piață liberă. Piața IT era o astfel de piață nereglementată, asemeni piețelor secolului al XIX-lea condamnate în unanimitate de economiștii școlii falimentare a intervenționismului. A dus într-adevăr la apariția unor monopoluri precum Microsoft și Apple, însă în același timp libertatea contractuală și economică a adus și o concurență incontestabil mai riguroasă (deci departe de cea „perfectă”), prețuri scăzute drastic și o creștere continuă în producție. Deși criticii monopolurilor susțin că asemenea poziții duc la abuzurile sus-menționate, restricționarea comerțului prin licențiere selectivă sau înăbușirea inovației, Microsoft – din nou, precum monopolurile care au „justificat” adoptarea legii Sherman – a făcut exact opusul și a devenit victima unor legi care ar trebui să apere interesul public. În mod ironic, Bill Gates a fost comparat derizoriu de numeroase ori cu Rockefeller, caracteristic aceluia care se cred îndreptățiți să controleze și cenzureze libertățile altor indivizi bazându-se pe nimic altceva decât prejudecăți, teorii falimentare și istorii fictive despre „baronii jefuitori”. Până și reprezentantul „noii gândiri” de la Chicago a susținut acțiunea împotriva Microsoft printr-o comparație prost argumentată cu un caz care nu avea nicio legătură.³⁸ Un economist remarcabil al aceleiași școli, inițial un susținător al legilor concurențiale, a observat că acestea „în loc să promoveze concurența, fac exact opusul, întrucât tind, la fel ca atât de multe alte activități guvernamentale, să fie preluate în control tocmai de către cei pe care trebuie să îi reglementeze și combată.” A criticat cazul Microsoft, avertizând că deschide un precedent

³⁵ American Tobacco Co. et al. v. United States. Liggett & Myers Tobacco Co. et al. v. Same. R.J. Reynolds Tobacco Co. et al. v. Same, 328 U.S. 781 (<http://www.law.cornell.edu/supremecourt/text/328/781>)

³⁶ United States v. Griffith et al., 334 U.S. 100 (<http://www.law.cornell.edu/supremecourt/text/334/100>)

³⁷ Pentru cele ce urmează, *Dominick T. Armentano*, *Antitrust: The Case for Repeal*, Ludwig von Mises Institute 2007; și *William H. Page*, *The Microsoft Case: Antitrust, High Technology, and Consumer Welfare*, University Of Chicago Press 2007

³⁸ *Dominick T. Armentano*, "Why Robert Bark is Wrong: Microsoft and the Lorain Journal Case," On Point No. 14, Competitive Enterprise Institute, August 19, 1998 (<http://cei.org/studies-point/why-robert-bork-wrong>)

periculos și intrarea guvernului într-un domeniu liber, cu consecința previzibilă a încetirii dezvoltării.³⁹ Într-un episod ulterior, Microsoft a fost amendat în 2004 de către Uniunea Europeană cu €497 milioane și a fost obligat să vândă Windows XP fără Media Player inclus, cu o justificare eronată similară speței anterior prezentată.⁴⁰

La prima vedere este curios că guvernul ar încerca să reglementeze un domeniu care nu numai că nu este înțeles de juriști, dar este și mult prea tânăr ca să poată fi înțeles sau definit cu claritate chiar și de către experți.⁴¹ Însă cu exact acest lucru se ocupă guvernul în general în activitatea sa de intervenție în economie, în special în ceea ce privește concurența. Cauza acestor intervenții, lăsând deoparte politicile redistributive și interesele private corupte din legislativ, ar putea fi într-adevăr o preocupare legitimă pentru protecția publicului. Dar chiar și așa, este întotdeauna alăturată unei concepții eronate despre economia de piață, funcționarea acesteia și rolul pe care ar trebui să îl aibă statul în economie.

Deși există un consens privind superioritatea pieței în alocarea resurselor, dezvoltarea economiei și satisfacerea nevoilor și interesului general al consumatorilor, lucrurile stau diferit în ceea ce privește definirea concurenței, a economiei de piață și dirijarea acesteia de către stat. De esența oricărei teorii a dreptului concurenței este accepțiunea preconcepută că libertatea concurențială nu poate fi absolută „deoarece conține în sine germenul autodistrugerii” iar atât „obstrucționarea concurenței” cât și „excesul de concurență” sunt nocive, căci aduc atingere „moralității concurenței” și „mecanismelor de reglare a concurenței.”⁴² Așadar, nici prea multă, nici prea puțină concurență nu este bună. Este necesar un nivel optim care, deși pieței îi sunt recunoscute mecanismele de autoreglare, trebuie stabilit de un consiliu de planificatori centrali mai capabili.⁴³ Acest nivel optim este imposibil de definit, iar efectele practicilor reglementate nu pot fi calculate decât ex post facto, dacă nu se dovedesc chiar imposibil de cuantificat. În consecință legile concurenței sunt un amalgam de contradicții conceptuale și logice care pot persecuta aproape orice antreprenor atâta vreme cât are mărimea sau cota de piață necesară.

Altundeva în doctrină, răsunând cu ecouri înfricoșătoare, se declară că legile concurenței „sunt un set de reguli menite să conserve procesul concurențial, pentru a lăsa piețele să direcționeze resursele acelor utilizatori care vor satisface cel mai bine consumatorii” făcând astfel „să nu fie necesar ca guvernul să își aroge puterea de a decide ce, unde și de către cine să se producă [...] și de a stabili prețurile.” Concluzionând cu o formulare contradictorie caracteristică dreptului concurențial se spune că „legile concurenței minimizează intervenția guvernului în afacerile economiei.”⁴⁴

Aproape cu unanimitate se arată că „obiectivul principal și legitimitatea tuturor legilor concurențiale este prevenirea practicilor care ar vătăma societatea și consumatorii prin exercițiul puterii de piață; adică, promovarea eficienței și bunăstării,” deși chiar și asta naște o dezbatere privind bunăstarea cui: a consumatorilor, a producătorilor, sau bunăstarea totală, cea însumată?⁴⁵ În realitate, aceasta este o dihotomie înșelătoare, căci cele două statuturi nu sunt antagonice sau superioare unul față de altul, iar bunăstarea unuia nu este obținută pe seama celeilalte într-o economie de piață. Din contră, cele două converg, așa cum am menționat mai devreme că au înțeles James Hill și alți veritabili capitaliști.

³⁹ Milton Friedman, The Business Community's Suicidal Impulse, Cato Policy Report, March/April 1999 Vol. 21, No. 2, p. 6-7 (http://www.cato.org/pubs/policy_report/v21n2/cpr399.pdf)

⁴⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32007D0053:EN:HTML>

⁴¹ Relevante în acest sens sunt depozițiile lui Bill Gates (<http://www.groklaw.net/staticpages/index.php?page=GatesDepo>)

⁴² Emilia Mihai, Dreptul concurenței, All Beck 2004, p. 3-4

⁴³ Cu titlu de exemplu sugestiv, în Statele Unite, Comisia Federală a Comerțului considera pe baza unor conjuncturi și prezumții nefondate că o fuziune producătoare de mari eficiențe și economisiri este contrară economiei concurențiale și vatămă publicul, și că s-a trecut de pragul dincolo de care diferențierea produselor și marketing-ul devin risipitoare pentru societate, în ciuda faptului că piața reacționa pozitiv la acestea. Federal Trade Commission Decisions Vol. 63, p. 1580-1581 (<http://www.ftc.gov/os/decisions/vol63.shtm>)

⁴⁴ John H. Shenefield, Irwin M. Stelzer, The Antitrust Laws. A Primer, AEI Press 2001, p. 2

⁴⁵ Robert O'Donoghue, Jorge Padilla, The Law And Economics of Article 82 EC, Hart Publishing 2006, p. 4

În loc de a spune că „dreptul concurenței refuză înțelegerea pieței ca o confruntare naturală de forțe”⁴⁶ mai potrivită ar fi observația că „dreptul concurenței refuză înțelegerea pieței” și a prețurilor⁴⁷ dincolo de o serie de prejudicii și supoziții nu numai nedemonstrate, dar și invalidate,⁴⁸ consecința practică des întâlnită fiind ca probele introduse de pârâți să fie ignorate în luarea deciziilor.⁴⁹ Elocvență în acest sens este aberația corelării costurilor cu formarea prețurilor „corecte” sau discriminatorii pentru produse similare, reglementată de Legea Robinson-Patman, preluată apoi de dispozițiile europene. Aceasta a făcut dificilă concurența prețurilor și a avut efecte absurde, o opinie minoritară a Curții Supreme din SUA arătând într-un caz faimos că „sub pretextul protejării producătorilor și cumpărătorilor de concurența prețurilor discriminatorii, instanța ignoră preferințele legitime ale pieței și înzestrează Comisia Federală a Comerțului cu autoritatea să disloce legăturile de preț ale unor produse a căror identitate a fost măsurată în laborator, dar respinsă pe piață.”⁵⁰ Altă speță dezvăluie explicit caracterul protecționist și al acelor dispoziții, menite „să apere afacerile mici incapabile să cumpere un volum mare,” reducerile pentru volumul achiziționat nefiind decât „teoretic” valabile tuturor, deși se arătase că beneficiau de ele și micii vânzători cu amănuntul care achiziționau în fapt produsele prin intermediul celor angro, iar concurența nu era lezată.⁵¹ Deși uneori se disimulează cu formulări precum „promovarea concurenței prin protejarea micilor afaceriști,”⁵² este evident până și pentru unii judecători că „pârâții sunt pedepsiți pentru păcatul concurenței agresive” în lipsa oricărei „probe care să demonstreze vreun prejudiciu concurenței.”⁵³

Piața nu este o entitate supremă proiectată de un inginer social, ci un proces continuu în care fiecare individ decide pentru sine într-o manifestare pură a mecanismului democratic, iar resursele de toate felurile sunt alocate acolo unde servesc cel mai bine nevoile cetățenilor. Este un organism social în care fiecare influențează prin acțiunile sale formarea și structura prețurilor, producătorii nefiind niciodată, nici măcar monopolisții, în pantofii unui dictator care jefuiește cumpărătorii. Pe o piață liberă, un monopolist oricât de mare nu controlează niciodată *pieța*, ci doar câștigă și servește *preferințele* vremelnice acelor care aleg să contracteze cu el pentru beneficii reciproce. Iar dacă mărimea este criteriul principal de critică al afacerilor și puterii economice,⁵⁴ atunci guvernul ar trebui cu atât mai mult supus acestei investigații, întrucât cetățenii unei țări nu au de ce să se teamă de un singur ofertant pe o piață liberă, căci acesta nu poate „dicta” prețurile,⁵⁵ pe când intervenția statului în economie este întotdeauna în spatele acelor monopoluri coercitive și nocive protejate de legile pieței care altfel le-ar dizolva.⁵⁶ Chiar dacă ar exista niște așa-zise „eșecuri ale pieței,” numeroase studii au arătat că încercările guvernelor de a le acoperi nu au făcut decât să înrăutățească situația și să ducă la costuri și

⁴⁶ Gheorghiu, Niță, op. cit., p. 13

⁴⁷ Piața este deseori înțeleasă ca un organism distinct de persoanele care o compun, iar cererea și oferta forțe externe agenților economici, ce stabilesc prețurile independent de voințele și comportamentul lor, iar în cazul în care acestea contravin reglementărilor, sunt cumva artificiale, antagonice cererii și ofertei de care sunt separate; mediul concurențial „natural” al piețelor include însă toate reglementările și intervențiile statale, inclusiv remediile care așa cum am arătat sunt contrare „interesului public”. Spre exemplu, Art. 5 din Legea concurenței, și Cristina Butacu, op. cit., p. 37, p. 111, p. 148

⁴⁸ Pentru un studiu aprofundat și cuprinzător, Ludwig von Mises, Human Action, Ludwig von Mises Institute 2010, capitolele XV și XVI privind piața și prețurile; în special relevante, p. 258-279, p. 311-317, p. 354, p. 392-395

⁴⁹ Cu titlu de exemplu explicit, Standard Oil Co. v. United States, 337 U.S. 293 (1949), p. 322

(<http://supreme.justia.com/us/337/293/case.html>)

⁵⁰ FTC v. Borden Co., 383 U.S. 637 (1966), p. 662 (<http://supreme.justia.com/us/383/637/case.html>)

⁵¹ Federal Trade Commission v. Morton Salt Co., 334 U.S. 37 (1948)

(<http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=US&vol=334&invol=37>)

⁵² Brown Shoe Co., Inc. v. United States, 370 U.S. 294 (1962), p. 344 (<http://supreme.justia.com/us/370/294/case.html>)

⁵³ United States v. Von's Grocery Co., 384 U.S. 270 (1966), p. 296-297 (<http://supreme.justia.com/us/384/270/case.html>)

⁵⁴ Gheorghe Piperea, Drept Comercial Vol. I, C.H. Beck 2008, p. 60

⁵⁵ Ludwig von Mises, Liberalism: The Classical Tradition, Liberty Fund 2005, p. 66

⁵⁶ Milton Friedman, Rose Friedman, Free to Choose: A Personal Statement, Penguin Books Ltd. 1980, în special p. 76, p. 264, p. 267-268

mai mari pentru cetățeni, dreptul concurenței fiind unul din cele mai clare și elocvente exemple.⁵⁷ Un studiu și mai atent al pieței va arăta însă că acele „eșecuri” s-au născut de fapt tocmai din intervenția anterioară a statului în mersul economiei.

Cu toate că până și părintele liberalismului și științei economice a observat că întâlnirile afaceriștilor „sfârșesc printr-o conspirație împotriva publicului sau într-o născocire pentru creșterea prețurilor,” a avertizat că „este imposibil să previi astfel de întâlniri prin orice lege care ar putea fi aplicată sau care ar fi consistentă cu libertatea și justiția.”⁵⁸ Cum bine s-a observat⁵⁹ însă, este compatibilă cu acea pervertire a dreptății reprezentată de justiția socială.

Dreptul concurenței s-a dovedit absurd în teoria sa vagă clădită pe fundamente eronate cu dovezi empirice inexistente. Singura condiție necesară existenței unei libere concurențe este funcționarea neobstrucționată a mecanismelor pieței, și cu toate că acesta este așa-zisul țel al dreptului concurenței, a dat naștere unor condiții opuse și rezultate pe măsură, consistente cu interesele protecționiste din care a luat naștere. Dreptul concurenței încearcă să reglementeze concentrarea și structura unor piețe, definirea lor „relevantă”, măsurarea procesului concurențial, metodele de concurență, puterea de piață a antreprenorilor, prețurile „corecte” și eficiența socială a tuturor celor enumerate, lucruri care numai prin intermediul însuși mecanismului pieței pot fi aflate.⁶⁰ Nu există standarde conform cărora se poate hotărî câți concurenți să fie, cine să concureze cu cine, în ce fel, pe ce piețe delimitate în ce mod. Ceea ce reglementările adoptă ca premise ale existenței unei piețe libere și concurențiale sunt în realitate *rezultante* ale acesteia. În consecință, politica legiuitorului nu numai în domeniul concurenței, ci în întreaga funcționare a economiei, cu atât mai mult cu cât dorește să ocrotească concurența și interesele cetățenilor, ar trebui să fie *laissez-faire*: abandonarea tuturor intervențiilor distorsionante în piață, reglementărilor și birocrăției, a monopolului monetar, reducerea fiscalității, înlăturarea privilegiilor și exceptărilor speciale, altor subvenții și ajutoare redistributive, măsurilor protecționiste de orice fel. Acestea au deturnat legea de la realizarea justiției la anihilarea ei prin înfăptuirea justiției *sociale*.⁶¹ S-a experimentat deja un secol neîntrerupt de inginerie economică centrală și reglementări binevoitoare, consecințele marcante fiind o Mare Depresiune, abandonarea etalonului aur și trecerea la monede fiduciare în constantă devalorizare, îndatorări publice imense și recent o Mare Recesiune.

Concurența liberă impusă prin lege este o vădită contradicție în termeni lipsită de fundamente economice și juridice, cu efecte distructive pentru economie și nocive publicului. Încurcătura ambiguă și indefinibilă de contradicții a dreptului concurenței sacrifică productivitatea celor abili pentru ineficiența celor incompetenți sub pretenția prevenirii unor monopoluri coercitive și vătămătoare care nu au subzistat în vreo piață liberă, ci doar susținute de intervenția guvernului prin legislație favorabilă acestora. Singurul mod de a proteja publicul de abuzul unui astfel de monopol este dereglementarea piețelor și *laissez-faire*, neîngrădirea libertății nimănui de a contracta și salvagardarea drepturilor de proprietate ale fiecăruia. Ca toate reglementările economice, dreptul concurenței concentrează beneficiile în mâinile unui grup restrâns de interese, socializând costurile. Contrar scopurilor nobile pe care le proclamă, nu este decât o himeră folosită pentru distragerea atenției de la adevărata sursă a risipei, prețurilor ridicate și monopolurilor coercitive: statul și reglementările sale protecționiste, nu piața liberă. Un drum de mijloc între cele două este imposibil și înșelător. O piață este, precum indivizii

⁵⁷ Clifford Winston, Government Failure versus Market Failure: Microeconomic Policy Research And Government Performance, Brookings Institution Press and American Enterprise Institute for Public Policy Research 2006, p. 3, p. 13-27, p. 73-109

⁵⁸ Adam Smith, An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations, Cartea I, Capitolul X, paragraful 82 (<http://www.econlib.org/library/Smith/smWN.html>)

⁵⁹ Piperea, op. cit., p. 60

⁶⁰ Ludwig von Mises, Birocrația și imposibilitatea planificării raționale în regim socialist, Institutul Ludwig von Mises România 2006, p. 211-286

⁶¹ Frederic Bastiat, The Law, Institute of Economic Affairs 2001

care o formează și cooperează pe ea, ori liberă, ori nu, iar dreptul concurenței nu este o Magna Carta a liberei întreprinderi, ci antiteza uneia – „o șarlatanie bazată pe ignoranță și incompetență economică.”⁶²

⁶² Juristul Oliver Wendell Holmes, citat în *William Letwin, Law and Economic Policy in America: The Evolution of the Sherman Act*, University of Chicago Press 1981, p. 53